

Január

OVOCIE DUCHA SVÄTÉHO

I.

Keď sme rozjímali na tajomstvom Vianoc, tajomstvom vtelenia a narodenia Božieho Syna z Márie Panny, všimli sme si aj mocnú prítomnosť Ducha Svätého. Ním to vlastne všetko začalo – On zatielnil Pannu Máriu a ona počala Ježiša. Duch Svätý naplnil Alžbetu, Zachariáša, aj malého Jána Krstiteľa. Ten istý Duch Svätý viedol Simeona a Annu do chrámu, aby tam stretli očakávaného Mesiáša. A určite to nebolo inak ani v prípade pastierov a mudrcov z Východu.

Duch Svätý nás vedie k tomu, ktorý sám je vtelená Láska, aby sme potom šli a ohlasovali radostnú zvesť – tak ako Mária, ktorá ide k Alžbete (porov. Lk 1, 39n), ako Alžbeta a Zachariáš, ktorí sa stali znamením nielen pre svojich susedov, ale pre celú oblasť judejských hôr (porov. Lk 1,65), ako pastieri, ktorí rozprávali o tom, čo im bolo povedané o Dieťati (porov. Lk 2, 17-18), ako Simeon a Anna v chráme, ktorá „hovorila o ňom všetkým, čo očakávali vykúpenie Jeruzalema...“ (Lk 2, 38).

OVOCIE DUCHA SVÄTÉHO

Vo sviatosti birmovania sme dostali dar Ducha Svätého a s ním aj jeho dary. Hovorili sme o nich v katechézach v uplynulom roku. Tento rok sa budeme zamýšľať nad ovocím Ducha Svätého. V Evanjeliu podľa Matúša čítame: „Poznáte ich po ovocí. Veď či oberajú z trnia hrozná alebo z bodliakov figy? Tak každý dobrý strom rodí dobré ovocie, kým zlý strom rodí zlé ovocie. Dobrý strom nemôže rodiť zlé ovocie a zlý strom nemôže rodiť dobré ovocie. Každý strom, ktorý neprináša dobré ovocie, vytnú a hodia do ohňa. Teda po ich ovocí ich poznáte“ (Mt 7, 16-20).

Tieto vážne slová nás kresťanov upozorňujú, že pravá viera prináša ovocie, t. j. že viera vo svojej podstate zahŕňa aj skutky. Naša viera nie je nejaká tajná náuka, práve naopak, my pokrstení a pobirmovaní kresťania ju máme robiť viditeľnou pre okolitý svet. Duch Svätý, ktorý nás naplnil, nás pobáda hlásať vieru celému svetu tým, že budeme prinášať ovocie Ducha.

LÁSKA

Ovocím Ducha Svätého, v spolupráci s Pannou Máriou, je v prvom rade Láska sama, ktorá v osobe Ježiša Krista vstúpila do našich dejín. Ježiš nám priniesol radostnú zvesť o Bohu, ktorý je Láska a ktorý nás nekonečne miluje. On – vtelená Láska – nás dnes pozýva, aby sme sa aj my navzájom milovali tak, ako Boh miluje nás a prinášali Božiu lásku do sveta: do našich rodín, spoločenstiev, farností... do všetkých našich vzťahov. Ako to opakovala sv. Matka Tereza počas svojej návštevy Československa v roku 1984: „Táto láska jedného k druhému kde začína? Začína doma. ... Najprv sa musíme naučiť láske v rodine. Je veľmi dôležité si uvedomiť, že láska začína doma.“

☞ Svätý Pavol v Liste Galaťanom isto zámerne radí v zozname **ovocia Ducha LÁSKU** na prvé miesto, keď píše: „Ale ovocie Ducha je láska, radosť, pokoj, zhovievavosť, láskavosť, dobrota, vernosť, miernosť, zdržanlivosť. Proti tomuto zákona niet“ (Gal 5, 22-23). Vyzýva nás, aby sme žili duchovne a proti skutkom Ducha stavia **skutky tela**: smilstvo, nečistota, chlipnosť, modloslužba, čary, nepriateľstvá, sváry, žiarlivosť, hnevy, zvady, rozbroje, rozkoly, závisť, opilstvo, hýrenie a im podobné (Gal 5, 19-21). Zo skúsenosti sami dobre vieme, že to pre nás nie je ľahké odolávať pokušeniam hriechu, teda žiť duchovne a nerobiť to, čo vlastne ani nechceme. Každý, kto sa úprimne snaží o kresťanský život vie, že tu ide o duchovný boj. A že práve o lásku musíme dennodenne bojovať. Tak ako všedný deň, tak aj sviatočné obdobie, keď je rodina pospolu, ponúka príležitosť žiť Ježišovu výzvu: „Ostaňte v mojej láske“ (Jn 15, 9).

☞ V pôvodnom gréckom texte spomínaného Pavlovho Listu Galaťanom je pre slovo láska použitý výraz **agapé** (ἀγάπη). Toto slovo vyjadruje, že sa tu nemyslí na sebalásku, ale na vzťah – vzťah s Bohom a s druhými ľuďmi. Istý zákonník sa raz spýtal Ježiša, ktoré prikázanie je najdôležitejšie alebo prvé zo všetkých. Ježiš odpovedal takto: „Prvé je toto: »Počuj, Izrael, Pán, náš Boh, je jediný Pán. Milovať budeš Pána, svojho Boha, z celého svojho srdca, z celej svojej duše, z celej svojej mysle a z celej svojej sily!« Druhé je toto: »Milovať budeš svojho blížneho ako seba samého!« Iného, väčšieho prikázania, ako sú tieto, niet“ (Mk 12, 29-31).

Najdôležitejšie prikázanie pre kresťana je teda dvojité: **MILOVAŤ BOHA A MILOVAŤ BLÍŽNEHO**. Boh nás miloval ako prvý a ako prvý nás miluje aj naďalej, len preto môžeme odpovedať na jeho lásku našou láskou.

☞ Láska nie je pocit – tie prichádzajú a odchádzajú. Môžu nám byť nápomocné, ale nevyjadrujú úplnosť hĺbky pravej lásky. V láske rastieme po celý život, ba dokonca aj vo večnosti. Láska k Bohu je prameňom lásky k blížnemu. Len v Bohu a s ním dokážem milovať aj človeka, ktorý mi nie je príjemný, alebo ktorého nepoznám. Ako vysvetľuje Benedikt XVI. vo svojej encyklike *Deus caritas est*, láska k blížnemu nám dáva možnosť stretnúť Boha v iných a darovať im lásku, ktorú práve potrebujú. To však zároveň znamená, že keď sa odvraciam od blížneho, odvraciam sa aj od Boha. Ak sa sústreďujem len na svoje náboženské povinnosti a nevnímam potreby blížnych, vytráca sa aj môj vzťah k Bohu. Plním si síce povinnosť, ale bez skutočnej lásky. Preto sa chceme stále viac učiť ísť takpovediac „od Ježiša k Ježišovi“ – od Ježiša, ktorého stretám v kostole, v Eucharistii, k Ježišovi v mojom blížnom. A potom od blížneho, prichádzať naspäť do chrámu a prinášať Ježišovi všetky úmysly ľudí, ktorých som stretol a modliť sa za nich. A zároveň pri Ježišovi načerpať silu k láske, ktorá aj niečo stojí. Pretože milovať znamená aj sa obetovať. Láska má aj dimenziu bolesti. Stačí opäť pozrieť na vteľenú Lásku – na Ježiša a vidíme, že pravá láska bolí. Ale pravá láska tiež nepozná strach, je odvážna a dáva bez počítania. To v sebe zahŕňa aj neustálu ochotu odpúšťať si navzájom, ako plod lásky, ktorá nevyčíta, ale vždy všetko bezodkladne a veľkodušne odpúšťa. Lebo tak nás miluje Boh!

☞ Láska k Bohu a láska k blížnemu sú nerozlučné, sú jediným prikázáním. A kto skutočne miluje, ten už to nevníma ako prikázanie uložené zvonka, ale stáva sa mu vnútornou potrebou prejaviť blížnym tú lásku, ktorú zakúsil pri Bohu a ktorou je naplnený. Pán Ježiš nazýva lásku „novým prikázáním“ a hovorí: „Podľa toho spoznajú všetci, že ste moji učeníci, ak sa budete navzájom milovať“ (Jn 13, 35). Sme teda povolaní byť jeho učeníkmi, byť misionármi Božej lásky.

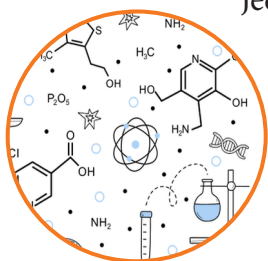

Sv. František z Assisi raz originálnym spôsobom hlásal radostnú zvesť. Jeho „nemá kázeň“ sa pre všetkých spolubratov stala akýmsi „názorným vyučovaním“. Keď jedného dňa František vyšiel z kláštora, stretol brata Ginepro a veselo ho vyzval: „Pod, brat Ginepro, pôjdeme kázať!“ – „Otče,“ odpovedal Ginepro, „veď ty predsa vieš, že som nevzdelaný. Ako by som sa ja mohol prihovoriť ľuďom?“ Ale František trval na svojom, a tak sa obaja vydali z Porciunkuly smerom k Assisi. V tichosti sa modlili za všetkých, ktorých videli pracovať v obchodoch a v záhradách, deti obdarovali úsmevom a so starými ľuďmi prehodili pár priateľských slov. Potešovali chorých a jednej žene pomohli odnieť vodu. Keď takto prešli celým mestom, František povedal: „Brat Ginepro, je čas vrátiť sa do konventu.“ – „A čo naša kázeň?“ váhavo sa opýtal Ginepro. „Už sme obaja kázali,“ s úsmevom odpovedal svätý František.

☞ Keď ľudia uvidia, že sme dobrí jeden k druhému, keď spozorujú, že sa v našich rodinách snažíme o pokornú odpúšťajúcu lásku, naplnia sa slová, ktoré hovorievali pohania v Ríme o prvých kresťanoch: „Pozrite, ako sa milujú. Pozrite, ako sú jeden za druhého ochotní umrieť, kým tamtí sú ochotní skôr jeden druhého zabiť“ (Tertulián, Apologeticus 39, 7). Svätý apoštol Ján, učeník lásky, píše: „Čo je láska, poznali sme z toho, že on položil za nás svoj život. Aj my sme povinní dávať život za bratov. Ak má niekto pozemský majetok a vidí brata v núdzi, a srdce si pred ním zatvorí, ako v ňom môže ostávať Božia láska? Deti moje, nemilujme len slovom a jazykom, ale skutkom a pravdou“ (1Jn 3, 17-18). Preto v prvotnej cirkvi slovo agapé – láska, označovalo aj tzv. hody lásky, pri ktorých sa zámožnejší delili s chudobnými tak, aby všetci boli nasýtení.

☞ Láska má teda viaceré dimenzie: prameňom je **LÁSKA K BOHU**, ktorá je vlastne našou odpoveďou na jeho nekonečnú lásku, ktorou nás neustále obklopuje, potom **LÁSKA K BLÍŽNEMU**, ktorá začína doma, vo vlastnej rodine a následne sa prejavuje ako caritas v pomoci núdznym, no a napokon vrcholom kresťanskej lásky je **LÁSKA K NEPRIATEĽOM**. Evanjelista Lukáš zachytáva Ježišove slová takto: „Milujte svojich nepriateľov, robte dobre tým, čo vás nenávidia, žehnajte tým, čo vás preklínajú, a modlite sa za tých, čo vás potupujú! Tomu, kto ťa udrie po líci, nadstav aj druhé. A tomu, kto ti berie plášť, neodopri ani šaty. Každému, kto ťa prosí, daj, a ak ti niekto niečo vezme, nežiadať to naspäť. Ako chcete, aby ľudia robili vám, tak robte aj vy im! Ak milujete tých, ktorí vás milujú, akúže máte zásluhu? Veď aj hriešnici milujú tých, čo ich milujú. Ak robíte dobre tým, čo vám dobre robia, akúže máte zásluhu? Veď to isté robia aj hriešnici. A ak požičiavate tým, od ktorých to dúfate dostať naspäť, akúže máte zásluhu? Veď aj hriešnici požičiavajú hriešnikom, aby dostali naspäť to isté. Ale milujte svojich nepriateľov, dobre robte, požičiavajte a nič za to nečakajte! Tak bude vaša odmena veľká a budete synmi Najvyššieho, lebo on je dobrý aj k nevďačným a zlým“ (Lk 6, 27-35). Ježiš prevyšuje starozákonnú spravodlivosť, kde platilo: oko za oko, zub za zub. Už nestačí milovať len tých, ktorí nás milujú a dobre robiť len svojim súkmeňovcom. Evanjelium nás učí vykúpenej láske, ktorá netúži po pomste, ale po obrátení nepriateľa. My sami to nedokážeme. Duch Svätý postupne premieňa naše srdce, aby sme v nasledovaní Ježiša ako jeho učeníci dokázali zlo odplácať láskou. Každý deň prináša situácie, vďaka ktorým sa môžeme učiť, ako správne reagovať. Zriedka zažijeme údery po líci, ale môže to byť slovo, ktoré zabolí, sklamanie. Tiež sa nestane často, že nám niekto zoberie šaty, ale pozbavený dobrého mena, odhalený pred očami druhých sa už cítil azda každý. Dávať a nečakať nič naspäť, je prejavom veľkodušnej nezištnosti a vnútornej slobody. Tu už láska dostáva formu milosrdenstva. Čisto ľudská láska narazí na hranicu tam, kde prichádzajú ťažkosti. Božia láska je nekonečná a mocnejšia než každé zlo. Vrcholom lásky je Kalvária, kde za nás Ježiš položil svoj život, hoci sme toho neboli hodni. Vo svätej omši a predovšetkým v Eucharistii prijímame Božiu lásku do svojho srdca, vykúpenú lásku, ktorá nepozná hranice. **On nás miloval ako prvý. Teraz je rad na nás – milujme aj my ako prví!**

LÁSKA OČAMI CHEMIKA

Jeden slávny a uznávaný vedec, nositeľ Nobelovej ceny za chémiu, mal manželku.

Bola to však osamelá a smutná žena, pretože jej muž bol málokedy doma. Neustále lietal z jednej konferencie na druhú. Keď občas profesor našiel svoju manželku plakať, reagoval tvrdo a nevlúdne. Jedného dňa si opäť všimol, že po tvári ženy stekajú slzy. Namrzeno sa prstom dotkol jej líca a vzal jednu z nich. Prst zdvihol pred tvár manželky a chladne jej povedal: „Načo plačeš? Pozri, slzy sú len zmes albumínu, sodíka, vápnika, lyzozýmu, glukózy, bielkovín, uhlíka... v smiešnom množstve. Čo je to slza? Zbytočne vylúčená špinavá voda.“ Príliš často vidíme iných očami

chemika. V takom prípade dávame za pravdu tým, ktorí tvrdia, že ľudské telo je len zmesou tuku, z ktorého je možné vyrobiť sedem kusov mydla, železa, z ktorého by sa dal vyrobiť klinec strednej veľkosti, fosforu, ktorý by vystačil na výrobu dvoch tisícok zápalkových hlavičiek... A láska je teda tiež len chemická reakcia, akýsi druh choroby. (B. Ferrero: Ale veď máme krídla)

Človek, ktorý verí, pozná viac ako len chemické poučky, matematické vzorce, či fyzikálne veličiny. Pozná totiž nielen „svet tela“, ale predovšetkým „svet Ducha“, Boží svet lásky, ktorá presahuje čisto ľudské chápanie a robí nás podobnými Bohu, živým znamením jeho prítomnosti na zemi.

PRÚD UZDRAVUJÚCEJ LÁSKY

Holandský hodinár Casper ten Boom žil začiatkom minulého storočia spolu so svojimi dcérami Betsie a Corrie v Haarleme, blízko Amsterdamu. Ich rodina bola známa veľkou láskou k núdzným a znevýhodneným. Cítili to ako svoju kresťanskú povinnosť počas druhej svetovej vojny pomáhať aj prenasledovaným Židom, za čo sa dostali do koncentračného tábora. Corrie mala vtedy 48 rokov. Len ona prežila a po vojne sa stala poslom odpustenia a rozprávala ľuďom o tom, že Boh všetkým odpúšťa. Tejto milosrdnej láske sa Corrie naučila aj od svojej staršej sestry Betsie. Tá bola ešte pred vypuknutím vojny srdcom biblických stretnutí v rodičovskom dome a po zrade a uväznení v koncentračnom tábore bolo pre ňu Božie slovo

útechou a lekciami Božej lásky. Každý večer čítala z Biblie mnohým ženám v obrovskej nocľahárni.

Raz, počas práce, švihla dozorkyňa vyčerpanú Betsie bičom cez hrud' a krk. Corrie chytila svoju lopatu a chcela sa na ňu vrhnúť. Našťastie jej v tom Betsie zabránila. Ale Corrie sa stále pozerala na krvavé škvvrny na jej golieri. Vtedy jej Betsie povedala: „*Nepozeraj na to, Corrie. Pozeraj iba na Ježiša!*“

Dva roky po vojne, keď Corrie rozprávala v jednom mníchovskom kostole o odpustení, stála zrazu zoči-voči jednému z najbrutálnejších dozorcov tábora. Podával jej ruku so slovami: „*Krásne posolstvo, slečna. Je dobré vedieť, že ON – ako hovoríte – zmyl všetky naše hriechy.*“ Nepoznal ju; samozrejme – ako by si mohol spomenúť na jednu väzenkyňu medzi tisíckami žien?! Ona si ho ale pamätala... Stála tam tvárou v tvár jednému zo svojich trýzniteľov a cítila, že jej tuhne krv. Nedokázala mu podať ruku na znak odpustenia, ba dokonca v nej začali víriť myšlienky pomsty. Stála pred ním a nevedela sa usmiať, ani zdvihnúť ruku. Iba v srdci bezmocne šepkala: „*Ježišu, pomôž mi! Nedokážem mu odpustiť. Daruj mi Tvoje odpustenie!*“ Potom mechanicky zdvihla ruku a kládla ju do jeho ruky. Vtedy sa stalo niečo neuveriteľné: „*Od ramena mi celou rukou začal prechádzať akoby prúd a zalialo ma uzdravujúce teplo. V mojom srdci zrazu vzplanula láska k tomuto mužovi. Bola taká mocná, že ma celkom premohla a ja som mu so slzami v očiach bola schopná povedať: Odpúšťam Ti, brat môj. Z celého srdca! Dlho sme zostali v pevnom zovretí, bývalý dozorca a bývalá väzenkyňa. Nikdy predtým som nezažila Božiu lásku tak intenzívne ako vtedy. A ja som pochopila, že uzdravenie sveta nezávisí od nášho odpustenia, ani od našej dobroty, ale jedine od Božieho odpustenia. Keď nám Boh hovorí, aby sme sa navzájom milovali a aby sme milovali aj svojich nepriateľov, tak nám dáva aj lásku, ktorú k tomu potrebujeme.*“

NEBOLA V ŇOM LÁSKA

Stalo sa to jedného dňa krátko pred Vianocami. Robila som obchôdzku po domove dôchodcov. Do izby starého pána, ktorý žil celkom sám, práve pred štvrtíhodinkou kuriér doručil balík, preto som sa nedivila, keď sa na moje zaklopanie neozvala odpoveď hneď. „*Á, vianočný balík!*“ myslela som si. A naozaj, keď konečne zaznelo: „*Dalej!*“; starý pán stál pri stole a prehrabával sa v balíku, ktorý práve otvoril. Na prvý pohľad bolo vidno, že v krabici bola štedrá nádielka. Neskôr som sa dopyčula, že odosielateľkou bola dcéra starého pána, bohatá obchodníčka. V tom čase všetci ľudia trpeli núdzou a nedostatkom. Povojnová doba bola časom hladu.

Ale v balíku bolo vidieť cigarety, tabak, koňak, červené víno, teplé topánky a oblečenie – všetko po čom mnohí mohli len túžiť. Starý pán mal však zamračenú tvár, nebolo na nej vidieť ani iskierku radosti z toho množstva darov. „*Ale pán Maier*“, povedala som, „*ako len môžete mať taký smutný výraz tváre nad takýmto vianočným darčekom? Veď sú tam všetko samé dobré veci!*“ Starý pán sa na mňa pozrel a povedal: „*Nie je v ňom láska!*“ A začal rozprávať o svojej bohatej dcére. Balík dala zabaliť svojim zamestnancom a na pohľadnicu s predtlačným textom dopísala iba: „*Tvoja dcéra Luise a zat'*“. Inak nič; žiadne osobné vianočné pranie, žiaden sľub skorej návštevy, žiadne pozvanie, aby starý pán oslávil sviatky s nimi. Na všetkých darčekom boli ešte cenovky, aby si starý otec všimol, kolkto do neho investovali. Starý pán mal pravdu: Nebola v tom láska! Ani tie najkrajšie a najdrahšie darčeky nie sú hodnotné a nerobia radosť, keď v nich nie je láska. Darujme s každým darom aj kúsok seba a hlavne milosrdnú Božiu lásku, ktorá sa k nám skláňa každý deň – nielen na Vianoce!

KONKRÉTNE KROKY

1. Ak ešte nemáte novoročné predsavzatie, môžeme si dať jedno celkom konkrétne, ktoré nám pomôže žiť viac zjednotení s Bohom – pred každou prácou, ktorú začíname, pred každou návštevou, telefonátom, rozhovorom, pred každým rozhodnutím, povedať vedome: *Ježišu, robím to z lásky k Tebe!* Tak bude každý náš deň, a tým aj celý nový rok viac naplnený láskou. Pravdivým ovocím Ducha Svätého v nás je čnostný život, ktorý začína láskou k Bohu a k blížnemu.

2. Ľudia sú dnes veľmi uponáhľaní, ustaraní kvôli lepšiemu blahobytu, a tak majú deti veľmi málo času pre svojich rodičov, rodičia majú veľmi málo času na seba navzájom a pre svoje deti. Prejavme svojej rodine lásku tým, že si nájdeme čas – pre svoju manželku/manžela, pre svoje deti, svojich rodičov. Čas strávený v láske so svojou rodinou je nezaplaciteľný dar, ktorý sa nedá kúpiť ani ničím nahradiť.

3. Pán Ježiš povedal: *„Veď chudobných máte vždy medzi sebou, a keď budete chcieť, môžete im robiť dobre“* (Mk 14,7). Každý z nás stretáva ľudí chudobných materiálne, ale hlavne duchovne, ako to vyjadrila sv. Matka Tereza: *„Hlad sa netýka iba chleba. Existuje aj hlad po láske. Nahota sa netýka iba šiat, ale je aj nedostatkom úcty jedného k druhému. Byť bez domova je aj byť odmietaný, nemilovaný.“* Venujme im niečo zo seba.

4. A teraz asi to najťažšie. V tomto roku, keď je v Rožňavskej diecéze naším mottom snaha o čnostný život, ktorým vytvárame harmóniu medziľudských vzťahov, poprosme Ducha Svätého o dar zmierenia. Ak sú v našom živote ľudia, ktorým musíme odpustiť, alebo oni majú niečo proti nám, hľadajme cesty, ako obnoviť stratenú jednotu. Nie vždy sa dá zatelefonovať, alebo sa osobne stretnúť, a môže byť, že ten človek už nie je medzi nami, ale vždy sa dá v srdci všetkým všetko odpustiť, pred Bohom pokorne prosiť o odpustenie a v modlitbe vyjadriť túžbu po zmierení a udobrení. Potom tento rok prinesie bohaté ovocie nielen pre náš osobný život, ale pre celú diecézu, Cirkev a svet. Pokoj vo svete začína v našom srdci.

5. Hymnus na lásku sv. Pavla v Liste Korintňanom (1 Kor 12, 31 – 13, 13) je tou vznešenou cestou, ktorú predkladá nám kresťanom ako konkrétny návod životného štýlu. Cesta kresťanskej lásky je spojená aj s námahou a možno sa stane, že aj zídeme z cesty, alebo zabľúdime. Prečítajme, prehľbme a meditujme tieto slová. Môžu nám byť nápomocné aj pri spytovaní svedomia pred najbližšou svätou spoveďou.

„A ešte vznešenejšiu cestu vám ukážem. Keby som hovoril ľudskými jazykmi aj anjelskými, a lásky by som nemal, bol by som ako cvendžiaci kov a zuniaci cimbal. A keby som mal dar proroctva a poznal všetky tajomstvá a všetku vedu a keby som mal takú silnú vieru, že by som vrchy prenášal, a lásky by som nemal, ničím by som nebol. A keby som rozdal celý svoj majetok ako almužnu a keby som obetoval svoje telo, aby som bol slávny, a lásky by som nemal, nič by mi to neosožilo. Láska je trpezlivá, láska je dobrotivá; nezávidí, nevypína sa, nevystatuje sa, nie je nehanebná, nie je sebecká, nerozčuľuje sa, nemyslí na zlé, neteší sa z nepravosti, ale raduje sa z pravdy. Všetko znáša, všetko verí, všetko dúfa, všetko vydrží. Láska nikdy nezanikne. ... A tak teraz ostáva viera, nádej, láska, tieto tri; no najväčšia z nich je láska“ (1 Kor 12,31 – 1-8; 13).